

Félagsauður á Íslandi Þróun og skýringar á mun milli landa

Stefán Ólafsson
Ráðstefna 30. apríl 2004

Efnisyfirlit

- Þróun félagsauðs í grannríkjunum
 - Bandaríkin
 - Skandinavía
 - Meginland Evrópu
- Þróunin á Íslandi
 - Félagsþátttaka
 - Frumtengsl
 - Félagsrof
- Félagsauður, velferðarríki og lífsgæði

Þróun félagsauðs í grannríkjunum

- Nútímavæðing
 - Iðnvæðin, Markaðsvæðing og Lýðræði
 - Hnattvæðing: Meira af því sama
- Vaxandi einstaklingshyggja
 - Rofnun samkenndar og upplausn félagsgerðar? Meiri vandamál?
 - Ekki er sjálfgefið að svo fari
- Hagsæld og þróttmikil félagsgerð geta farið saman (sbr. *Hugarfar og hagvöxtur*, 1996)
- Velferðarríkið skapaði skipulag samhjalpar og samtryggingar á 20. öld

Þróun félagsauðs í grannríkjunum

- Þar sem velferðarríkið er sterkt er félagsauður jafnframt sterkur
 - Sterkur í Skandinavíu
 - Veikara í USA og UK, Aust. NZ og meginlandi Evrópu
 - Fækkar í launþ.fél., kirkjum, stjórnm.flokkum
 - Fjölgar oft í nýjum fél. og samtökum (lausara)
- “Þjóðfélagið er ekki til” (M. Thatcher)
- Breytingar sl. 3 áratugi: Aukið vægi markaðar, minna vægi stjórnmála og samfélagshyggju
 - Einstaklingshyggja, hörð markaðsvæðing, aukinn ójöfnuður geta rýrt félagsauðinn
- Hvar stendur Ísland?

Þátttaka í félögum og þjóðmálum

Aðild að frjálsum félagasamtökum

	1984	1990	2000
•Góðgerðarsamtök, líknarfélög o.fl.	18	16	18
•Áhugahópar um listir, menningu, skóla	8	14	16
•Stjórnmálaflokkar eða samtök	11	15	19
•Kirkjan, trúarsamtök	35	50	71
•Launþegafélög	51	60	60
•Mannréttinda- og umbótasamtök	2	3	8
•Umhverfisvernd, dýra- og friðunarmál	4	5	5
•Sérfræðingafélög/fagfélög	10	15	19
•Æskulýðsstarfsemi	22	8	7
•Íþróttafélög	34	–	34

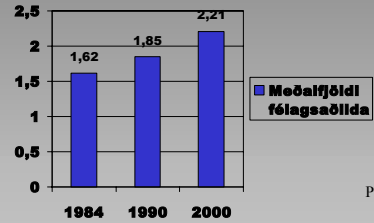
World Values Survey 1999-2000

Starfað fyrir frjáls félagasamtök

	1984	1990	2000
•Góðgerðarsamtök, líknarfélög ofl.	10	25	9
•Kirkjan, trúarsamtök	4	10	5
•Áhugahópar um listir, menningu, skóla	2	14	6
•Launþegafélög	2	8	3
•Stjórnmalaflokkar eða samtök	2	12	3
•Mannréttinda- og umbótasamtök	1	1	1
•Umhverfisvernd, dýra- og friðunarmál	2	5	1
•Sérfræðingafélög/fagfélög	2	7	3
•Eskulýðsstarfsemi	10	14	4

World Values Survey 1999-2000

Þátttaka í frjáls félagssamtökum jókst á Íslandi

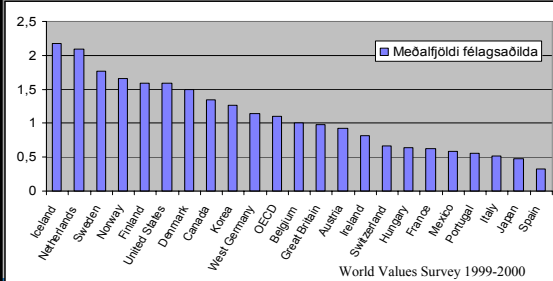

P<0,01

World Values Survey 1999-2000

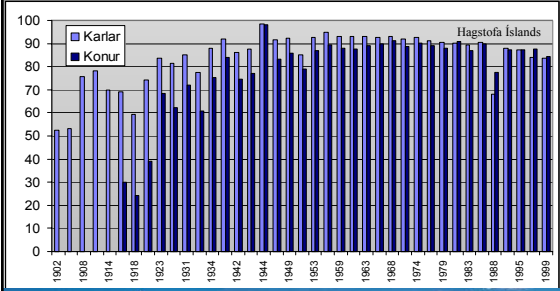
Félagsslyndi

Fjölþjóðlegur samanburður 2000

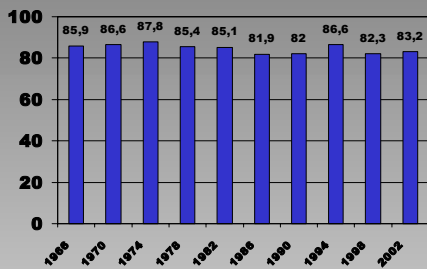
World Values Survey 1999-2000

Kosningaþátttaka í Alþingiskosningum 1902-99

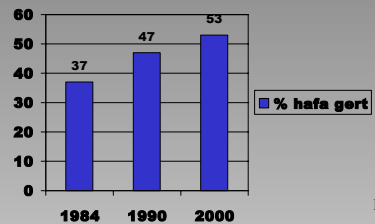

Hagstofa Íslands

Kosningaþátttaka í sveitastjórnnum

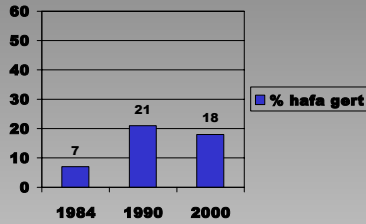
Virgni í þjóðmálum: Hef undirritað áskorun

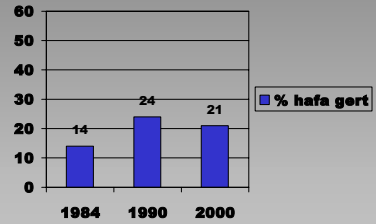
P<0,001

World Values Survey 1999-2000

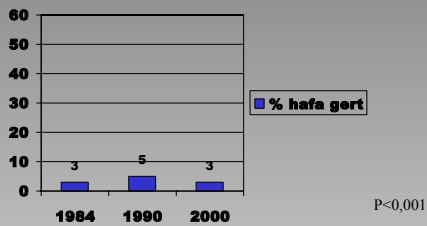
Virgni í þjóðmálum: Hef sniðgengið eitthvað

Virgni í þjóðmálum: Hef tekið þátt í löglegum mótmælaaðgerðum

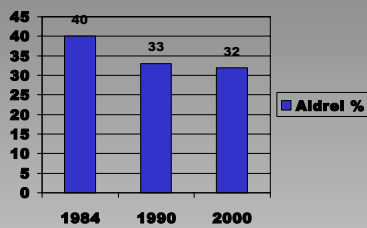

Virgni í þjóðmálum: Hef tekið þátt í ólöglegum verkföllum

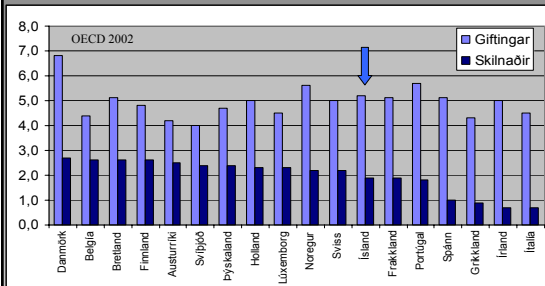
Kirkjusókn

Þeim fækkar sem aldrei fara í kirkju

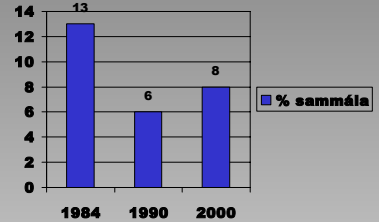

Fjölskyldubönd

Giftingar og skilnaðir í Evrópu 2000-2002

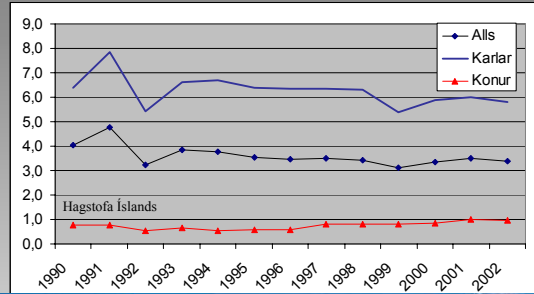
Hjónabandið er úrelt stofnun - % sammála

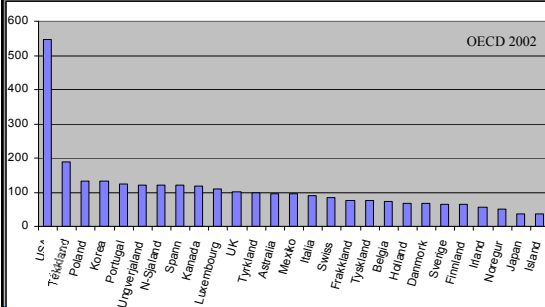
World Values Survey 1999-2000

Afbrot

Sakfelldir á Íslandi 1990-2002 á hvert 1000 íbúa

Fangar á hvert 100.000 íbúa 1990-95

Félagsauður og velferð

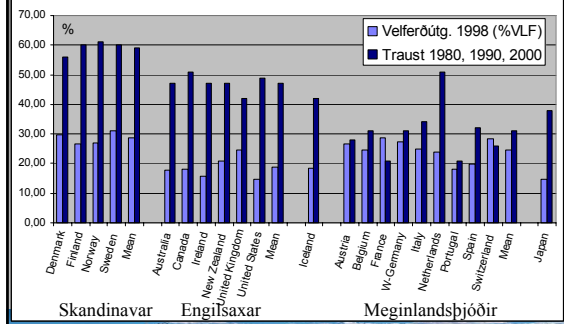
Félagsauður og velferðarríki

	Traust	Velferðarútgjöld
•Skandinavía (D, F, N, S)	59	29
•Engilsaxar (USA, UK, Ast. NZ, Kan, Ír)	49	19
•Ísland	42	18
•Meginlandsþjóðir (A,B,F,G,I,H,P,Sp,Sw)	31	25
•Japan	38	15

Traust=Meðaltal 1980s, 1990 og 2000; Velf.útg.=% af VLF

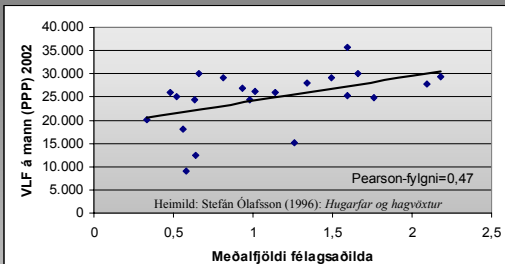
World Values Survey 1999-2000 og OECD

Traust og velferð-Nánar

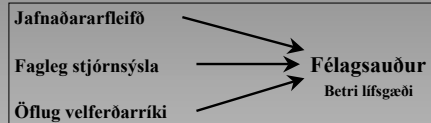

Félagspáttaka og hagsæld

Kenning Fukuyama prófuð á 22 OECD ríkjum

Skýring Rothsteins o.fl. á miklum styrk félagsauðs í Skandinavíu

Heimild: Scandinavian Political Studies 2003, nr. 1

Takk fyrir !

Borgarfræðasetur
www.borg.hi.is